VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Lausunto

17.5.2018

Eduskunta/Liikenne- ja viestintävaliokunta

Lausunto Hallituksen esitykseksi laiksi Liikenne- ja viestintäviraston perustamisesta, Liikennevirastosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Esityksessä ehdotetaan, että Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, Viestintävirasto sekä Liikenneviraston tietyt toiminnot yhdistettäisiin uudeksi virastoksi, Liikenne- ja viestintävirastoksi. Uusi virasto aloittaisi toimintansa 1.1.2019. Viraston tehtäviin kuuluisivat viestinnän osalta nykyisen Viestintäviraston tehtävät. Liikenteeseen liittyvät tehtävät sisältäisivät Liikenteen turvallisuusviraston tehtävien lisäksi nykyisestä Liikennevirastosta siirrettävät viranomaistehtävät. Nykyinen Liikennevirasto vaihtaisi nimensä Väylävirastoksi, mutta jatkaisi muutoin keskeytyksettä toimintaansa. Osa Liikenneviraston nykyisistä tehtävistä jäisi Väyläviraston tehtäväksi. Sen vastuulla olisivat liikenneväylien suunnitteleminen, kehittäminen ja kunnossapito mukaan lukien mm. talvimerenkulun tehtävät. Samassa yhteydessä Liikenneviraston nykyiset liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut (tie-, rautatie- ja meriliikenteen ohjaus) muutettaisiin osakeyhtiöksi ja tehtävät siirrettäisiin perustettavaan valtion erityistehtäväyhtiöön.

Uudistuksen tavoitteet

Uudistuksen tavoitteet ovat tarkoituksenmukaiset; toimintojen selkeyttäminen, sääntelyn sujuvoittaminen, uusien digitaalisten palvelujen kehitystyön tukeminen sekä tuottavuuden ja vaikuttavuuden lisääminen. Toimintaympäristön ja asiakastarpeiden muutoksiin vastaaminen on myös kannatettava tavoite. Lisäksi tavoitteena on luoda säästöjä ja taloudellista tehokkuutta sekä edistää hallinnon tuottavuutta ja vaikuttavuutta resurssien nykyistä monipuolisemmalla ja tehokkaammalla käytöllä.

Organisaatiouudistukseen liittyviä keskeisiä huomioita

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan Viestintävirastolla ja sen Kyberturvallisuuskeskuksella on merkittävä rooli kansallisen ja kansainvälisen kyberturvallisuuden edistäjänä koko yhteiskunnassa. Kyberturvallisuuden merkitys on koko ajan kasvanut ja

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 Valtioneuvosto
www.vm.fi

Puh 0295 16001 (vaihde)
Faksi 09 160 33123
valtiovarainministerio@vm.fi
Y-tunnus 0245439-9

kasvaa edelleen kaikilla yhteiskunnan sektoreilla. Kyberturvallisuuskeskuksen toiminnan edelleen vahvistaminen nähdään mm. Suomen Kyberturvallisuusstrategian toisessa toimeenpano-ohjelmassa tärkeänä.

Esitetyllä muutoksella tavoitellaan toiminnan synergiaetujen lisäämistä liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla. On totta, että digitalisaation myötä ICT on yhä merkityksellisempää myös liikenteen sektorilla, mutta niin se on myös muilla yhteiskunnan keskeisillä sektoreilla. Jatkossa on huolehdittava siitä, että Kyberturvallisuuskeskuksen tehtäviä tullaan uudessa virastossa tekemään laajasti koko yhteiskunnan tarpeet huomioiden. Viestintäviraston tehtävien merkitys yhteiskunnalle tulee voimistumaan ja laajenemaan ihan uusille alueille nykyisten keskeisten tehtävien radiotaajuuksien hallinnoinnin, radio- ja verkkotoimilupien myöntämisen lisäksi. Yhä uusien laitteiden kytkeminen verkkoon tulee lisäämään kyberuhkia joka puolella yhteiskuntaa, esim. keskeisessä perusinfrassa sähkön ja vedenjakelussa, sosiaali- ja terveyspalveluissa, finanssialalla jne.

Liikennevirastosta esitetään siirrettäväksi uuteen perustettavaan Traficom virastoon kaikki viranomaistehtävät mm. yleis-, tie- ja ratasuunnitelmien hyväksyminen ja viraston nimi muutetaan Väylävirastoksi. Väylävirastosta tulee esityksen mukaan vahva tilaajaorganisaatio, jonka ydintoimintaa ovat väyläverkon suunnittelu, kehittäminen ja kunnossapito. Uudessa organisointimallissa väyläinvestointien suunnitelmien hyväksyminen eri virastossa vaatii jatkuvaa osapuolten välistä vuoropuhelua ja tehokasta toimeenpanoa.

Liikenne- ja viestintävirasto koordinoi ja valvoo valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnittelun valmistelua ja toimeenpanoa ja osallistuu maakuntauudistuksen myötä tulevien keskeisten tehtävien kuten maakunnallisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien laatimiseen yhdessä maakuntien, kuntien, kaupunkiseutujen ja muiden toimijoiden kanssa. Väylävirasto osallistuu oman toimialansa osalta em. suunnitelmien laatimiseen eli jatkossa valtion puolella olisi kaksi viranomaistahoa mukana näiden suunnitelmien valmistelussa nykyisen yhden sijaan. Tämä organisointimalli edellyttää, että toimijoiden roolit, työnjako ja vastuut ovat selkeitä, jotta asiakastarpeisiin voidaan sujuvasti vastata.

Taloudelliset vaikutukset

Esityksen perusteluissa on todettu liikenne- ja viestintäviraston perustamisen johdosta syntyvän synergiahyötyjä ja kustannustehokkuutta välittömästi mm. taloushallinnossa, lakiasioiden hoidossa, ICT- palveluissa ja viestinnässä toimintojen samankaltaisuuden johdosta. Välittömät vuonna 2019 syntyvät taloudelliset vaikutukset ovat vielä vähäisiä, koska lähtökohtana on, etteivät hallinnonalan kokonaistehtävät muutu eikä henkilöstöä vähennetä. Virastouudistus aiheuttaa kertaluonteisia kustannuksia, johtuen mm. tiedon kokonaisarkkitehtuurin suunnittelusta ja rakentamisesta, toimitilajärjestelyistä jne., joiden suuruuden vuosina 2019-2020 arvioidaan olevan n. 2 milj. euroa.

Pitkän aikavälillä hyötyjä arvioidaan ennen kaikkea syntyvän niiden mahdollisuuksien avulla, joita uudistus luo digitalisaation ja tiedon hyödyntämiselle viranomaistoiminnassa mutta erityisesti uusien liikkumispalveluiden ja liiketoiminnan synnyttämisessä elinkeinoelämässä liikenteenohjausyhtiön perustamisen avulla, millä osaltaan voi olla työllisyyttä parantavia vaikutuksia. Lisäksi virastojen yhdistämisen ja prosessien tehostamisen kautta myös viranomaismaksujen maksutasojen pitäisi alentua asiakkaille.

Liikenteenohjaus- ja hallintatoimintojen yhtiöittämisen (josta on annettu oma hallituksen esitys) ensimmäisen toimintavuoden 2019 kokonaishyötyjen arvioidaan olevan noin 11 milj. euroa, josta 7 milj. euroa syntyy siitä, että yhtiön arvioidaan pystyvän tuottamaan palvelut 7 milj. euroa edullisemmin. Lisäksi yhtiön arvioidaan tuottavan maltillista nettotulosta n.3 milj. euroa, josta tuloutetaan osinkoja sekä tuloveroja alustavien laskelmien mukaan n. 0,8 milj. euroa. Ehtona tavoitellulle säästölle on HE:n mukaan se, että Väylävirastoon jäävää tukitoimintojen henkilöstöä pystytään tehokkaasti hyödyntämään. Tällöin HE:n mukaan vuosien 2019 - 2022 osalta kumulatiivisesti laskien tarkoittaisi yhteensä noin 44 milj. euron julkisen talouden säästöjä. Nämä säästövaikutukset valtion menoihin ja tulovaikutukset otetaan huomioon päätettäessä valtion vuoden 2019 talousarvioesityksestä ja vuosia 2020 - 2023 koskevasta julkisen talouden suunnitelmasta.

Hallituksen esityksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kuitenkin perustettavien organisaatioiden muutosprosessin systemaattista johtamista ja yhtenäisten toimintatapojen luomista, jotta synergiaetuja syntyy ja organisaatioiden tehostaminen toteutuu.